BIJKOMENDE SCHADE

Ergens in Servië is een steppenmammoet gevonden, in een kolossale bruinkoolmijn. Midden in dat gigantische aardgat heeft men een tent over de fossiele resten gezet, om ze gecontroleerd te kunnen blootleggen en bestuderen. Het karkas is ontdekt tijdens graafwerkzaamheden, als gevolg waarvan de schedel flink beschadigd is geraakt. De rest is echter prima bewaard en het skelet staat nu bekend als de Mammoet van Kostolac. (Alleen jammer van die schedel.)

Ergens in Transsylvanië is een mastodont gevonden, in een grote bruinkoolmijn. Midden in die mijn heeft men vervolgens het fossiele karkas opgegraven. De botten kwamen tevoorschijn tijdens graafwerkzaamheden, als gevolg waarvan de slagtanden zijn verpulverd. De rest is echter prima bewaard gebleven en het skelet staat nu bekend als de Mastodont van Racos. (Alleen jammer van die slagtanden.)

Zo kan ik nog wel een uurtje doorgaan. Om de haverklap worden de mooiste fossielen gevonden - niet door paleontologen, maar door kraanmachinisten, bulldozerchauffeurs of shovelberijders. Daar boffen we maar mee, met die noeste kerels die mammoetschedels ontdekken … door ze eerst met hun grijpers of schepbakken kapot te shovelen.

De vondst van deze fossielen is niet meer dan een toevallige bijkomstigheid tijdens werkzaamheden om wegen aan te leggen, bruinkool te winnen of greppels te graven. *Collateral damage* is het, bijkomende schade, in alle betekenissen van de term. Het verschijnsel van deze per ongeluk gedane maar zeer welkome vondsten stelt ons voor een lastige paradox. Als je het mij op de man af vraagt, ben ik geen grote voorstander van ongebreidelde wegenaanleg, grootschalige winning van bruinkool, of andere landschapsverpestende activiteiten van de immer rusteloze mens. Al dat gegraaf en gewroet maakt de wereld er niet mooier op. Maar wel interessanter! De Mammoet van Kostolac en de Mastodont van Racos waren anders nooit gevonden en tot de eeuwigheid (hoe lang die ook moge duren) voor ons verborgen gebleven.

Hoe meer je over deze paradox nadenkt, hoe meer blijkt dat wij paleontologen voor misschien wel 95% van ons materiaal afhankelijk zijn van de bezigheden van wegenbouwers, bruinkoolgravers, zandzuigers en andere aannemers. Ook in Nederland. Ga maar na: zonder de kleiwinning voor de aardewerk- en baksteenindustrie was de fauna van Tegelen nooit ontdekt. Zonder de behoefte aan zand voor ballastbedden onder de snelweg waren de haaientanden en walvisbotten voor eeuwig onder de maisakkers van Mill en Langeboom verstopt gebleven. Zonder de kalkzandsteenindustrie geen walvissen uit Liessel; zonder de betonfabrieken geen mammoeten uit het Maasgrind, en ook geen *Mosasaurus*, *Prognathodon* en Krijtmuis *Maastrichtidelphys meurismeti* uit de ENCI-groeve; zonder de … genoeg?

Op dezelfde manier profiteren we nu van de aanleg van de Tweede Maasvlakte (MV2) voor de kust van Rotterdam. Terwijl heel groen, natuurbehoudend en vogelminnend, zeehondenknuffelend en plantjeskoesterend Nederland - zeer terecht - ernstig bezwaar maakte tegen de megalomane plannen voor de MV2, lagen de mooiste mammoetbeenderen te wachten op de komst van de zandzuigers en de visnetten. Terwijl miljoenen kubieke meters zeebodem met krabben, garnalen, zeesterren, schelpen en al wat dies meer zij worden opgezogen en uitgespuwd om onze zoveelste containerterminal te huisvesten, komen honderden resten van de ijstijdfauna te voorschijn. Het is prachtig materiaal, subliem gepreserveerd gebleven in onberoerde zandlagen en - na preparatie - toegevoegd aan het in musea bewaarde nationale erfgoed. Het wordt tentoongesteld, gebruikt voor educatieve doeleinden en wetenschappelijk onderzocht. Er worden scripties en publicaties over gemaakt. Het is een rare zaak: juist de door de milieugroepen zo verfoeide aanleg van MV2 levert een schitterend beeld op van het milieu tijdens het Pleistoceen.

Je kunt geen ei bakken zonder het eerst kapot te breken, en dat geldt ook voor ons vak en onze hobby. Kennelijk kun je in ons land bijna geen fossiel vinden zonder eerst een Milieu Effect Rapportage te doorlopen en een via de Europese aanbestedingsregels gecontracteerde aannemer in te huren - met shovels, bulldozers of hopperzuigers.

Ach, lig er maar niet van wakker, zo gaan die dingen nu eenmaal.

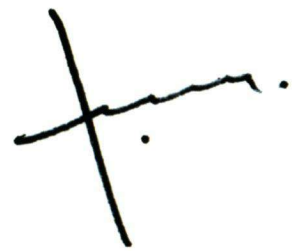

AUTEUR
JELLE REUMER